

แนวคิด และที่มาของการยกระดับการ คุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

ดร. สุรชาติพ ยูทธิโยธิน

แนวคิด และที่มาของการยกระดับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

นโยบายประธานศาลฎีกา พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๔

ข้อ ๒ สมุด “สร้างดุลยภาพแห่งสิทธิ”

- ลดการคุมขังที่ไม่จำเป็นในทุกขั้นตอน
- ยกระดับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของจำเลยระหว่างการต่อสู้คดีในศาล
- ยกระดับการคุ้มครองสิทธิแก่ผู้เสียหาย เหยื่ออาชญากรรม และพยานในคดีอาญา

แนวคิด และที่มาของการยกระดับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

สร้างดุลยภาพแห่งสิทธิ

ผู้ต้องหา/
จำเลย

ผู้เสียหาย

พยาน

แนวคิด และที่มาของการยกระดับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

- กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีบทบาทสำคัญใน “การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน” โดยเป็นกลไกหลักของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยภายใต้หลักนิติธรรม

“ผู้เกี่ยวข้องในการบวนการยุติธรรม”

ผู้ต้องหา/จำเลย

ผู้เสียหาย

พยาน

- “ผู้มีบทบาทในคดี” ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ ผู้พิพากษา และบุคลากรของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ต่างทำหน้าที่ในการช่วยกันคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

แนวคิด และที่มาของการยกระดับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

สำนักงานศาลยุติธรรม: การทำงานในการยกระดับการคุ้มครองสิทธิจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

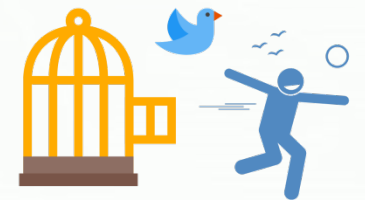
- “การจัดตั้งศูนย์คุ้มครองสิทธิเสรีภาพในคดีอาญา”

เพื่อทำหน้าที่ดูแลคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีในศาล จำเลย แต่ยังรวมถึงผู้เสียหาย พยานและผู้ที่มาติดต่อราชการ (พ.ศ. ๒๕๖๐)

- “การยกระดับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของผู้ต้องหาและจำเลย”

มาตรการในการขอปล่อยชั่วคราวที่มีประสิทธิภาพ คำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ความสะดวกรวดเร็ว และการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวมาใช้ กำหนดวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมต่อผู้ต้องหา จำเลย และส่งเสริมการใช้วิธีทางเลือกอื่นแทนโทษจำคุก เพื่อลดการคุมขังที่ไม่จำเป็น (พ.ศ. ๒๕๖๒ - พ.ศ. ๒๕๖๓)

แนวคิด และที่มาของการยกระดับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

- การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่ผ่านมายังคงเป็นการดำเนินการในเชิงตั้งรับ คือผู้เสียหายต้องแสดงความประสงค์หรือเข้ามาที่ศาลจึงจะนำไปสู่กระบวนการต่าง ๆ ตามขั้นตอน
- ผลที่ได้จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาควรได้รับการ คุ้มครองสิทธิ มากยิ่งขึ้น

แนวคิด และที่มาของการยกระดับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

“มาตรฐานการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาที่ไม่ควรต่ำกว่าสิทธิของจำเลย”

- ที่มาของโครงการ ยกระดับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญา ของคณะทำงานส่งเสริมคุณภาพแห่งสิทธิลดการคุมขังที่ไม่จำเป็นในทุกชั้นตอน
- สร้างสมดุลระหว่างการคุ้มครองผู้ต้องหาหรือจำเลยและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา ตามนโยบายประธานศาลฎีกา พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๔ ข้อที่ ๒ “สมดุล: การสร้างดุลยภาพแห่งสิทธิ

แนวคิด และที่มาของการยกระดับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

เป้าหมาย เร่งดำเนินการเชิงรุกในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่เป็นเหยื่ออาชญากรรม

๑. เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้รับรู้สิทธิและแสดงความประสงค์ในการใช้สิทธิของตนต่อศาลได้ตั้งแต่ก่อนมีการฝากขังผู้ต้องหาหรือยื่นฟ้องจำเลย
๒. เพิ่มช่องทางให้ผู้เสียหายที่ประสงค์ใช้สิทธิของตนได้โดยสะดวกมากยิ่งขึ้น
๓. จัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจคอยประสานดูแล ให้คำแนะนำแก่ผู้เสียหายอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ เพื่อสร้างความอบอุ่น ความวางใจ ให้แก่ผู้เสียหาย

แนวคิด และที่มาของการยกระดับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

- ผู้เสียหายสามารถให้ข้อมูลตามแบบความประสงค์ในการใช้สิทธิต่อศาล พร้อมทำคำร้อง หากประสงค์เรียกค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔๔/๑ ได้ในทันทีที่ถูกละเมิดต่อกฎหมาย และมีการแจ้งความดำเนินคดีแล้ว ผ่าน ๔ ช่องทาง
 - ๑.ระบบบริการออนไลน์ศาลยุติธรรม <http://cios.coj.go.th> โดยระบบจะส่งข้อมูลไปยังศูนย์กลางผู้เสียหาย
 ๒. ขอรับบริการได้ที่ศาลทั่วประเทศที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่ให้บริการในการกรอกข้อมูลและจัดส่งข้อมูลไปยังศูนย์กลางผู้เสียหาย
 - ๓.จัดส่งแบบแสดงความประสงค์มาที่ศูนย์กลางข้อมูลผู้เสียหาย สำนักกิจการงานคดี อาคารศาลอาญาชั้น ๖ แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐ และ
 - ๔.ประสานศูนย์คุ้มครองสิทธิ ฯ ในศาลที่มีการยื่นคำร้องขอคัดฟ้อง ฝากขัง หรือยื่นฟ้องโดยตรง เพื่อแสดงความประสงค์ใช้สิทธิ

เมื่อคุณตกเป็นผู้เสียหาย

"รู้สิทธิ ใช้สิทธิ เข้าถึงสิทธิทางศาล"

ศูนย์กลางข้อมูลผู้เสียหาย
ศาลยุติธรรม

เมื่อแจ้งความร้องทุกข์แล้ว
ผู้เสียหายประสงค์ใช้สิทธิทางศาล
สามารถแจ้งผ่านช่องทาง ดังนี้

1

กรอกแบบแสดงความประสงค์ส่งไปยัง
"ศูนย์กลางข้อมูลผู้เสียหาย" ทางเว็บไซต์
<https://cios.coj.go.th> ได้ตลอด 24 ชั่วโมง

2

แจ้งความประสงค์ต่อเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์
คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในคดีอาญาประจำ
ศาลชั้นต้นทุกแห่งที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษา
คดีอาญาทั่วราชอาณาจักร เช่น ศาลอาญา ศาล
จังหวัด ศาลแขวง ศาลเยาวชนและครอบครัว
จังหวัด โดยไม่จำกัดว่าเป็นศาลที่มีเขตอำนาจ
หรือไม่ ในวันและเวลาราชการ

3

ดาวน์โหลดและพิมพ์แบบแจ้งความประสงค์
จากเว็บไซต์ของศาลยุติธรรม <https://cios.coj.go.th>
กรอกข้อความแล้วจัดส่งทางไปรษณีย์มาที่
"ศูนย์กลางข้อมูลผู้เสียหาย"
ที่อยู่ สำนักกิจการคดี อาคารศาลอาญา ชั้น 6
แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทร 02 512 8138

4

กรณีที่มีการยื่นคำร้องขอคัดฟ้อง ผูกขัง หรือ
ยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว ผู้เสียหายควรแสดงความ
ประสงค์ในการใช้สิทธิที่ศูนย์คุ้มครองสิทธิ
ของศาลดังกล่าว เพื่อความรวดเร็ว ในวันและ
เวลาราชการ

ผู้เสียหายมีสิทธิอะไรบ้าง?

- สิทธิร้องทุกข์และถอนคำร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานตำรวจ
- สิทธิในการฟ้องคดีอาญาและถอนฟ้องคดีอาญา
- สิทธิในการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา
- สิทธิในการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ
- สิทธิที่จะยื่นคำร้องในคดีอาญาที่พนักงานอัยการ
เป็นโจทก์ ขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน
- สิทธิคัดค้านการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา หรือจำเลย
ในกรณีที่ศาลรับฟ้องแล้ว
- สิทธิที่จะไม่ต้องตอบคำถามโดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งอาจทำ
ให้ผู้เสียหายในฐานะพยานถูกฟ้องคดีอาญา
- สิทธิในการรับรู้ความคืบหน้าของคดีและผลของ
คำพิพากษา
- สิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นและข้อกังวลใจต่อศาล
- สิทธิขอให้ศาลตั้งทนายความให้
- สิทธิขอให้จัดให้มีการยืนยันหรือชี้ตัวผู้กระทำผิดในสถานที่
ที่เหมาะสมและมีให้ผู้เสียหายถูกมองเห็น
- สิทธิในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอม
ข้อพิพาทเพื่อเยียวยาความเสียหาย
- อื่น ๆ

"อบอุ่น ท่วงโย ให้ความสำคัญแก่ผู้เสียหาย"

ศาลยุติธรรม

ข้อมูลเพิ่มเติมสอบถามได้ที่

.....
.....

ศาลยุติธรรมเดินหน้าสู่... "คุณภาพแห่งสิทธิ"

ผู้เสียหาย

"รู้สิทธิ ใช้สิทธิ เข้าถึงสิทธิทางศาล"

"อบอุ่น ห่วงใย ให้ความสำคัญแก่ผู้เสียหาย"

คุ้มครอง
สิทธิจำเลยและผู้ต้องห
เยียวยา
ผู้เสียหายและเหยื่อ
เื่อเพื่อ
ดูแลพยาน

นางเมทินี ชโลธร
ประธานศาลฎีกา

แนวคิด และที่มาของการยกระดับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

- คำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๖๓” ประกาศในราชกิจจานุเบกษา อันเป็นคำแนะนำฉบับแรกที่มุ่งเน้นการปฏิบัติต่อผู้เสียหายอย่างเป็นรูปธรรม มีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา และที่สำคัญคำแนะนำนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความเข้าใจของศาลต่อความทุกข์ ความกังวลใจ ความปลอดภัย และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหาย รวมทั้งพร้อมจะรับฟังด้วยความเป็นกลางปราศจากอคติต่อทุกฝ่ายในคดี

เล่มที่ ๑๓๗ ตอนที่ ๑๒ ก หน้า ๓๑๖
ราชกิจจานุเบกษา ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

คำแนะนำของประธานศาลฎีกา เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติต่อผู้เสียหายในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๖๓

โดยที่เป็นการสมควรให้กระบวนการทางศาลในทุกขั้นตอนมีการปฏิบัติต่อผู้เสียหายซึ่งเป็นเหยื่ออาชญากรรมอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๑ ประธานศาลฎีกา จึงออกคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติที่เหมาะสมต่อผู้เสียหาย ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ศาลพึงปฏิบัติต่อผู้เสียหายด้วยความเข้าใจและคำนึงถึงศักดิ์ศรีของบุคคล ตลอดจนความปลอดภัยและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อร่างกาย จิตใจ ฐานะ สถานภาพทางสังคม ความเป็นอยู่ และการดำรงชีวิตของผู้เสียหายอันเนื่องมาจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางศาล

หลักทั่วไป

ข้อ ๒ ผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาลพึงรับฟังความคิดเห็นหรือความกังวลใจของผู้เสียหายด้วยความเมตตาและเข้าใจ และด้วยความเป็นกลางโดยปราศจากอคติที่มีต่อทุกฝ่ายในคดี

ข้อ ๓ เมื่อเห็นเป็นการจำเป็น ศาลอาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ศาลจัดทำข้อมูลประวัติของผู้เสียหาย ผลกระทบ หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้เสียหาย ความคิดเห็น หรือความกังวลใจของผู้เสียหาย ตลอดจนพฤติการณ์อื่นใดที่เกี่ยวข้องซึ่งศาลเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อคดี

กรณีผู้เสียหายร้องขอคุ้มครองความปลอดภัยให้ดำเนินการตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยการคุ้มครองและค่าตอบแทนพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ หรือศาลอาจมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานตำรวจศาลดำเนินการตามความเหมาะสม

ข้อ ๔ ศาลพึงอธิบายถึงสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายของผู้เสียหาย ขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณา รวมถึงแจ้งความคืบหน้าและการสิ้นสุดของการดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ผู้เสียหายทราบ

ข้อ ๕ ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ คดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว คดีที่ผู้เสียหายเป็นเด็กหรือเยาวชน หรือคดีที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกของประชาชนหรือสังคม ศาลพึงระมัดระวังไม่ให้มีการเผชิญหน้ากันระหว่างผู้ต้องหาหรือจำเลยกับผู้เสียหายและพยาน โดยจัดห้องพักผู้เสียหายและพยานเหล่านั้นแยกต่างหากจากห้องพักพยานทั่วไป รวมถึงอาจจัดให้มีการสืบพยานผ่านระบบการประชุมทางจอภาพหรือสืบพยานแบบไม่เผชิญหน้าหากไม่ขัดแย้งต่อกฎหมาย